

454 Examen Confessariorum, Tom. I. Pars IV.

Sanchez l. 7. disp. 93. n. 32. docet, quod teneatur pati incisionem cum gravi dolore, sed non cum periculo vita, aut gravis morbi.

MATRIMONIUM IMPUBERIS

4143 **E**s Jure Canonico invalidum, nisi malitia suppleat etatem, ex c. Attestationes 10. C. de illis 9. tit. de sponsat. impuber.

Defectus autem etatis matrimonium invalidat, minime ratione impotentia, quia haec in impuberibus est temporanea; sed ex defectu consensu, ob quem sicut Jus Canonicum Trid. ad validam professionem Religiosam exposcit tam in viris quam in mulieribus etatem annorum sexdecim expletorum: Ita Jus Canonicum n. 4143. relatum, ad validum matrimonium de praesenti exposcit in viro etatem 14. annorum, & in foemina 12. annorum expletorum, nisi malitia suppleat etatem.

4144 Malitia supplens etatem consistit in maturitate judicii sufficientis ad discernendum, & se obligandum in contractu perpetuo, & indissolubili matrimonii, atque in potentia ad copulam, de qua in n. 4135. Haec autem malitia supplens etatem relinquitur iudicio, & arbitrio Ordinarii, qui potentiam ad copulam colligere potest, vel ex facto, quatenus impubes cum alio copulam habuit; vel ex corporis dispositione, aut propinquitate ad annos pubertatis.

4145 Quod si nupserit foemina, & processu temporis prorumpat in virum, tunc si non sit potens uti sexu foemino, matrimonium est, & fuit ab initio nullum, quia sextus, in quo contraxit, non erat perpetuus; quoniam latebat sexus virilis. Pari ratione, si haec fuerit Monialis professa, professio est nulla, & est in Monasterio educenda; non tenetur tamen ingredi Religionem virorum, quia ejus intentio non fuit nisi ingredi Monasterium Monialium, & ibi profiteri. Port. in dub. Reg. ver. Professio in fine.

13. PRÆSENTIA PAROCHI,
ET DUPLICIS TESTIS

4150 **S**i desit, ubi Trid. est receptum, matrimonium est nullum, etiam si qui contrahere debet, sit in articulo mortis. Matrimonium coram facie Ecclesiae celebratum dicitur, quod celebratur coram Parocho, & testibus.

4151 Ubi Decretum Concilii non est publicatum, valere matrimonia contracta absque observantia formæ à Concilio prescriptæ, declaravit S. Congreg. Conc. 19. Januarii 1605. apud Tamb. dematrim. l. 8. tract. 6. cap. 2. §. 3. n. 10.

4152 Ubi est publicatum, vel aliquo tempore in Parochia tamquam Decretum Concilii observatum, nullus tamen Parochus reputatur, sed Ecclesia Parochialis omnino vacat tam Parochio, quam Episcopo, & Capitulo valentibus alium delegare; quod contingere potest causa persecutionis ab infidelibus illatorum, tunc utique rationabilis dubitatio reperiantur, tunc matrimonium valere absque presentia Parocho, (servata tamen in eo, in quo

De Sacramento Matrimonii. Cap. V.

455

quo potest, forma Concilii, id est exhibitis faltem duobus testibus (declaravit eadem S. Congr. Conc. 19. Januarii 1605. apud Tamb. cit.

4153 Qui, ne contrahant coram Parocho, transiunt ad loca haeticorum, ubi non sunt Parochi, & ibi more loci sine Parocho contrahunt, valide contrahunt, si transferunt animo mutandi domicilium; invalidè vero, si secus, sed animo revertendi. Ita Clericatus c. 133. n. 124. cum Tamb. & de Lugo, ex Breve Urb. VIII.

4154 Si è loco, ubi non est publicatum Concilium, veniant ad locum, ubi est publicatum, invalidè contrahunt sine Parocho, & testibus.

4155 Si unus ex sponsis fit de loco, ubi est publicatum Concil. alias de loco, ubi non est publicatum, habenda est ratio loci, ubi matrimonium per verba de praesenti contrahitur. Clericatus, & Tamb. cit.

4156 Grati Ecclesiae Romanae uniti, maxime inter Latinos habitantes, tenentur servare formam Tridentini.

4157 Sufficit Parochus viri, aut uxoris, si contrahentes habitent in diversis Parochiis, etiam si praesens contradicat, dummodo intelligat Tamb. tom. 2. cit. pag. 157. quia Trid. cap. 1. sess. 24. defor. Parocho, & duorum testium praesentiam exposcit.

4158 Hinc Fagnanus in 1. lib. Decr. cap. Quoniam, de confit. num. 25. pag. mihi 133. refert Declarationem Conc. ut sequitur.

(S. Congregatio declaravit, validum esse matrimonium contractum coram Parocho, etiam invito, & per vim adhibito, quamquam nihil corum, qua agebantur, videntur, & intellexerit, si affectavit non intelligere, ut in Parocho qui sibi aures obturaverat: etiam si ex alia causa vocatus, adhibitus tamen ad illum actum: Item coram Parocho tam viri, quam mulieris, etiam in aliena Parochia: immo & si Episcopus illi matrimonium interdixerit. Item coram Parocho etiam minoribus tantum Ordinibus initiato.)

4159 Non sufficit igitur pura praesentia Parochi physica, & materialis, qualis esset Parochi amentis, dormientis, ebrii, infantis, vere, & non ex affectione distracti, seu vere non advertentis, quid à contrahentibus agatur; sed requiritur praesentia moralis, & humana, quamvis coacta, involuntaria, aut casualis.

4160 Sic pariter de testibus. Unde invalidum est matrimonium, si contrahentes sint velo cooperati, ita ut non cognoscantur certò a testibus. Item si testes non intelligent idiomatum.

Ff 4 Ex

4167 Ex quo infert Tamb. lib. 8. de maritim. mali. 6. cap. 2. §. 4. num. 5. quod si contrahentes non interrogati, ex se satis exprimant consensum, possit Parochus interrogationem circa consensum omittere; quia esset superflua.

4168 Semper autem sub mortali tenetur Parochus in suo libro Parochiali matrimonia celebrata notare.

Hac ferè Clericatus cit. qui quatuor quæsta necessaria ex Tamb. proponit, & resolvit, ut sequitur.

Q U A E R E S I.

4169 An nomine Parochi in hac materia veniat solus Parochus, id est Sacerdos investitus beneficio? "R Esp. appellatione Parochivenire, ultra Sacerdotem in beneficio Curato deputatum, etiam Episcopum in tota Dioecesi, ac ejus Vicarium Generalem, necnon Vicarium Capitularem Sede Episcopali vante: item Cardinales in suo titulo: Legatum à Latere in Legationibus sua Provinciæ: Archiepiscopum in visitatione Dioecesum suorum suffraganeorum, vel ubi fuit ad eum à sententia Episcopi appellatum: Summum Pontificem in toto orbe. Sanchez de matr. disp. 7. n. 10. Pontius lib. 5. c. 10. & Tamb. ubi sup. c. 2. §. 5. n. 1. ubi id extendit etiam ad Abbates habentes jurisdictionem quasi Episcopalem: si tamen sint in Abbatia instituti, non autem si tantum in Commendam habent. Diana p. 11. tral. 3. ref. 35.

Q U A E R E S II.

4170 Si Parochus dedisset licentiam alteri Sacerdoti, ut assistet matrimonio, sed iste nesciret, datam esse sibi licentiam, & nihilominus assistet, effette matrimonium validum? "R Esp. Distinguendo: vel ipse assistens ministerat ad petendam licentiam, & ea obtenta, antequam sibi notificaretur, assistet; peccaret quidem, exponendo se pecunio nullitatis; at validè assisteret, quia concessio gratiae incipit valere à punto concessionis facta oratori petenti, & acceptantia. At si nullo petente, fuisset licentia data ultrò per ipsum Parochum; matrimonium esset nullum, quia cum à nullo dicta licentia sit acceptata, nullum parit effectum. Castropol. disp. 2. de spons. punt. 13. num. 6. Diana p. 11. rr. 3. ref. 32. & est textus in cap. Si tibi absenti, de Prebind. in 6. Tamb. dilt. l. 8. rr. 6. c. 2. §. 5. n. 7.

Q U A E R E S III.

4171 Quomodo cognoscatur, an quis sit de Parochia ad effellum contrahendi validè matrimonium coram proprio Parocco?

"R Esp. Esse distinguenda quatuor genera habitantium. Primum est eorum, qui fixum habent domicilium per totum annum in Parochia. Secundum est illorum, qui habitant pro majori parte anni tantum, ut Scholares Patavii, vel litigantes Venetiis. Tertium illorum, qui per paucos dies occasione solatii, aut recreationis. Quartum illorum, qui vagi sunt, & nullibi morantur, ut sunt comici, & circulatori. Modò, personæ primi, & secundi generis, absque dubio contrahunt coram Parocco, in cuius Parochia morantur. Secus est de illis tertii generis, quia non dicuntur habere domicilium ibi, ubi ex itinere morantur. Personæ quarti generis censentur de Parochia, ubi se firmant, quamvis citè discessuri. Barbos. in coll. DD. ad Concil. Trid. sess. 24. cap. 7. Tamb. dilt. c. 2. §. 5. n. 10. 11. & 12. ubi tamen n. 13. advertit, non debere Parochum matrimonii vagorum assistere, nisi priùs exhibeat licentiam Ordinarii, & attestacionem libertatis eorumdem, ad tradita per Concil. Trid. sess. 24. c. 7. de refor. matr.

Q U A E R E S IV.

4172 Si spensi sint diversarum Civitatum, & faciant mandatum procura duobus amicis in alia Civitate commorantibus, ut eorum nomine matrimonium contrahant: An Parochus Procuratorum fuerit verus Parochus, & potuerit validè assistere matrimonio?

"R Esp. hunc casum non inveniri apud Doctores discussum, ut notat Tamb. dilt. lib. 8. tral. 6. cap. 2. §. 6. numer. 23. ubi doctè equidem sic distinguit: vel unus sponsus tantum est absens, & ejus loco deputatur Procurator; & tunc matrimonium potest celebrari coram Parocco sponsi presentis, cum interventu Procuratoris pro sposo absente: at si ambo sponsi absint, & uterque eorum fecerit Procuratorem ad contrahendum, qui Procuratores stent in alia Civitate; Parochi istorum Procuratorum nequaquam possunt validè assistere matrimonio per eos procuratorio nomine contrahendo, quia neuter illorum est Parochus sponsorum: ideo necesse erit, ut Parochus sponsorum deleget facultatem Parochi Procuratorum assistendi prædicto matrimonio: quod non est neque difficile, neque grave, quia debent etiam ipsi sponsi

De Sacramento Matrimonii. Cap. V.

457

„mittere attestations suæ libertatis. Ita ref. cap. 6. Ad raptum autem requiruntur tria ex n. 2158.

Q U A E R E S V.

4173 Quid dicendum de Regularibus, quoad administrationem Sacramentorum.

"R Esp. Regulares, qui sine Parochi licentia presumunt Clericis, aut laicis Sacramentum extremae Unctionis, vel Viaticum ministrare, aut Matrimonio solemniter benedicere, incurare Excommunicationem Papæ reservatam: ex Clement. l. 5. rit. 7. c. 1. excusat autem ignorantia crassa; quia censura est contra præsumentes: v. n. 4332. & 3979.

Quid de extrema Unctione, & Viatico quoad commensales, hospites, servientes, &c. Quidque in extrema necessitate in articulo mortis, &c. Vide const. 31. Pii V. ad immortabilem 13. Febr. 1507. in Bullar. Constitut. 48. Pauli III. 48. Licet debitum 18. Octobris 1549. in Bullar. Passer. tom. 2. q. 187. art. 1. n. 994. Pasqual. q. 404. & 405. Gabriel. à S. Vinc. d. 1. qu. 2. Amandoliam tom. 2. p. 6. fol. 2. dub. 1. Dian. p. 2. tral. 4. ref. 170. & Bord. ref. 20. n. 22. qui refert const. Pauli III. & Leonis IX.

Post relatos Pontifices, & Doctores omnino priùs videndos, videri potest Matthæucci in Officiali curiæ tom. 2. à pag. 203. Quoad Sacramentum Pœnitentia, fusè dictum est alibi.

D U O T E S T E S

4174 D Ebent esse præsentes, ut in n. 4159. & 4160. & unitim intervenire contractui, dum actu consensus præstatur, ita ut non sufficiat, si unus audiat consensum viri, & alter mulieris.

4175 Una sola qualitas est necessaria in testibus, nempe usus rationis; unde qualibet persona cuiuslibet conditionis, aut status, vir, mulier, cognita, infamis, excommunicata, infidelis, &c. & cuiuslibet ætatis, dummodo usum rationis habeat, est testis habilis quoad matrimonium contrahendum; quia Trid. cit. nullum excipit pro teste.

Ad testificandum autem super nullitate matrimonii non omnes sufficiunt, sed requiruntur testes omni exceptione maiores, cap. 1. de Consanguineis.

14. RAPTUS MULIERIS

4176 D Irimit Matrimonium, ita ut Raptor non possit raptamducere, quamdiu manet in potestate raptoris; bene verò, quando fuerit à raptore separata, & posita in loco tuto, si tunc illa liberè consentiat: sed etiam tunc raptor, & omnes illi, qui consilium, auxilium, & favorem præbuerunt, sunt ipso jure excommunicati, ex Trid. sess. 24. de

ref. cap. 6. Ad raptum autem requiruntur tria

„Tamb. ubi supra dicit. n. 23.

4177 Sufficit, 1. Si violentia inferatur ipsi fæmina in principio, licet postea copula annuat. Non

sufficit autem, si in principio raptui consentiat, & postea retinens fuerit cognita: quia initium est attendendum, quo violentia interfuit, 2. Sufficit, quod sit raptus fæmina, sive virginis, sive corrupta, sive meretricis: non sufficit, si sit viri. Ratio primi, quia Trid. respicit offensam, & impedimentum libertatis Matrimonii, quod habetur, etiam si mulier in honesta rapiatur. Ratio secundi, quia lex est penalis, adèquè cum loquatur de viro raptore, non debet extendi ad mulierem raptricem; ita Fenech.

C A P U T VI.

De Dispensationibus.

4178 D Ispensatio est juris alicujus relaxatio. Unde non potest fieri sine rationabili causa.

4179 Dispensatio data sine causa à Superiori, est valida, sed illicita: data verò ab inferiore in lege superioris, est etiam invalida, ut pariter dictum est de voto. In utroque casu dispensantes peccare mortaliter, docent antiqui; venialiter, moderni apud Dian. p. 8. tral. 3. ref. 6. Clericatus c. 136. n. 1.

4180 Causæ, ob quas solet Pontifex in impedimentis matrimonii dispensare, sunt præcipue septem.

Primo, angustia loci, ob quam non inventiat sibi parem, cum non sint ibi pares.

Secundo, paupertas, seit incompetencia dotis, ob quam non possit extra cognatos inventari conjugium.

Non obstante spe futuræ successionis ab intestato, aut legati, si non habeat mulier parentes divites, qui teneantur, & cogi possint ad eam dotandam. Si mulier sit deformis, & hac de causa cum ea dote non posit numero extra cognatos, censemur pauper: sed id debet exprimi.

Tertio, grave periculum litis, aut iniurie.

Quarto, aras fæmina, excedens; putat si annum 24. excedat, ne innupta remaneat.

Quinto, conservatio familiae illustris, & in Ecclesia benemerita. Nobilitas est desueta à patre, non tantum à matre.

Sexto, timor scandali, aut periculum infamie.

Septimo, larga eleemosyna.

Dispensatio, si in ea tacetur verum aut